

Náhrada újmy

v novém občanském zákoníku

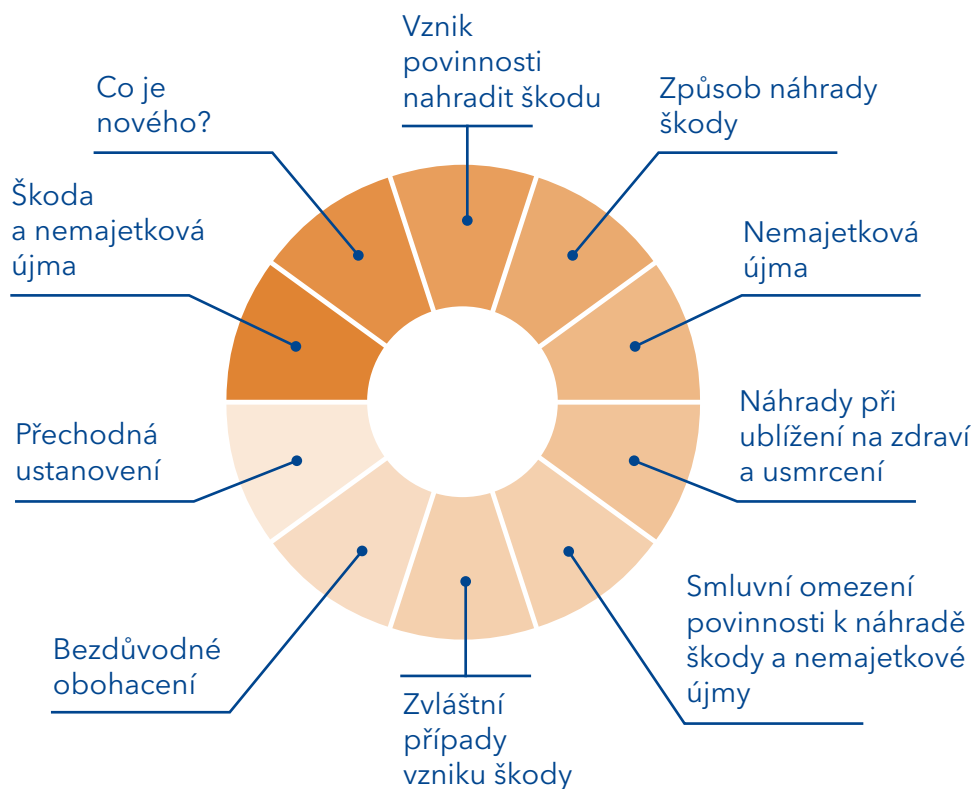

Nový občanský zákoník (NOZ) nabývá účinnosti 1.1.2014.

- NOZ posiluje právní postavení poškozeného.
- NOZ rozšiřuje případy náhrady nemajetkové újmy.
- NOZ umožňuje smluvní limitaci náhrady škody.

Náhrada újmy

Náhradu majetkové i nemajetkové újmy obsahuje nový občanský zákoník v téměř sto paragrafech (§ 2894–2990). Oproti dosavadnímu stavu danou právní úpravu v mnohém upřesňuje a doplňuje. Ve výsledku pak představuje propracovaný systém, odpovídající potřebám každodenního života.

Škoda a nemajetková újma

Každodenní život přináší nepřeberné množství situací, při kterých můžeme utrpět újmu – ať už majetkovou, tedy škodu (někdo nám např. rozbije okno), nebo újmu nemajetkovou (někdo nás např. pomluví v novinách).

Úkolem občanského zákoníku je pro tyto případy nastavit jasná pravidla, podle kterých bude možné určit, kdy vůbec k újmě dochází, kdo je za ni odpovědný nebo v jaké výši a jakým způsobem má být kompenzována.

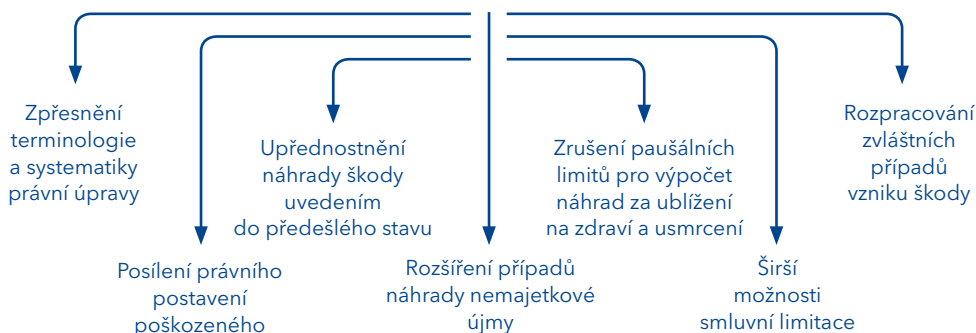
Dosavadní občanský zákoník (OZ) řeší tyto otázky v mnoha případech nedostatečně. V některých částech je příliš stručný a nutí soudy dotvářet vlastní, často nepředvídatelná pravidla, v jiných je naopak příliš podrobný a neposkytuje dostatečný prostor pro adekvátní rozhodnutí.

Nový občanský zákoník se nedostatky snaží napravit. Nejde však cestou radikálních změn. Dosavadní právní úpravu dotváří; ve výsledku pak představuje propracovanou úpravu náhrady škody a nemajetkové újmy, která bude lépe vyhovovat potřebám každodenního života.

Co je nového?

Dosavadní občanský zákoník se náhradou škody a nemajetkové újmy zabývá v necelých 50 paragrafech (§ 415–450). NOZ tuto problematiku upravuje ve více než dvojnásobném počtu ustanovení (§ 2894–2971). Mezi změnami, které přináší, lze vyzdvihnout zejména:

Novinky v NOZ

Víte, že?

Nový občanský zákoník upřednostňuje náhradu škody uvedením do předešlého stavu.

i

Pokud NOZ stanoví povinnost nahradit újmu, míní se tím povinnost nahradit újmu majetkovou (tj. škodu). Povinnost nahradit nemajetkovou újmu vzniká pouze v případě, kdy to vyplývá ze smlouvy nebo ze zákona (§ 2894).

Vznik povinnosti nahradit škodu

Škoda

Škoda představuje jakoukoli ztrátu na majetku. Nejedná se přitom pouze o škodu skutečnou (výše, o kterou se hodnota majetku snížila), ale i o ušlý zisk (výše, o kterou se hodnota majetku nezvýšila, ačkoli měla).

Pokud někdo jinému nabourá vozidlo, se kterým dotyčný podniká, uhradí mu nejenom náklady na jeho opravu, ale i ztrátu na zisku, o který v důsledku nepojízdnosti vozidla přišel.

Povinnost nahradit škodu

Za vzniklou škodu je zpravidla odpovědný ten, kdo jí způsobil – tzv. škůdce.

NOZ nově důsledně rozlišuje podmínky vzniku povinnosti škůdce uhradit škodu s ohledem na to, zda ji způsobil porušením zákona, smlouvy, či zásad dobrých mravů.

Pokud někdo vlivem nepřiměřené rychlosti nabourá cizí vozidlo, jde o škodu způsobenou porušením zákona. Naproti tomu, pokud někdo včas nedodá svému obchodnímu partnerovi zboží a ten kvůli tomu přijde o zakázku, škoda není způsobená prímým porušením zákona, nýbrž porušením smluvní povinnosti.

Zatímco při porušení zákona musí škůdce zpravidla újmu skutečně zavinit, při porušení smluvní povinnosti je jeho odpovědnost formulována přísněji. Škůdce tak může být povinen škodu hradit i bez svého zavinění. Této povinnosti se vyhne, pouze pokud prokáže, že škoda byla způsobena zásahem vyšší moci (např. živelnou katastrofou).

Pokud by ve výše naznačeném případě řidič (který není provozovatel vozidla) prokázal, že poškodil cizí vozidlo v důsledku selhání brzd, které mu v servisu špatně opravili, nemusel by škodu hradit (neboť ji nezavinil). Naproti tomu, dodavatel, který by svému obchodnímu partnerovi vlivem poruchy na svém vozidle nedodal včas zboží, bude povinen hradit škodu i tak.

Zavinění

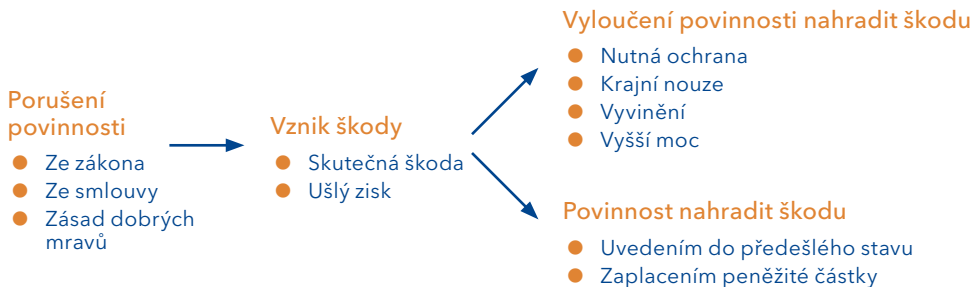
Osoba způsobilá škodu zaviněně, pokud ji spáchala úmyslně nebo z nedbalosti. NOZ nově ustanovuje domněnku, že k porušení povinnosti ze zákona došlo z nedbalosti.

Pomocník

Smluvní strana je ze zásady povinná nahradit škodu i v případech, kdy byla způsobena jejím zaměstnancem či jiným pomocníkem. NOZ v této souvislosti nově uvádí, že za pomocníka nelze považovat osobu, která svou činnost vykonává samostatně (např. subdodavatel). Smluvní strana za škodu způsobenou touto osobou odpovídá pouze v těch případech, kdy ji nevybrala pečlivě nebo na ni dostatečně nedohlížela.

Vznik povinnosti nahradit škodu

Okolnosti vylučující protiprávnost

Nutná obrana

V některých případech dochází k situacím, kdy sice určitá osoba škodu prokazatelně způsobila, nicméně bylo by zcela nevhodné po ní požadovat její náhradu. Typickým příkladem je škoda způsobená při nutné obraně.

Pokud někdo někoho fyzicky napadne a ten mu v přiměřené obraně rozbije hodinky, útočník nemá právo požadovat náhradu škody.

Toto pravidlo však neplatí absolutně. Neplatilo by například za situace, že by byla obrana zjevně nepřiměřená.

Krajiní nouze

Obdobná situace nastává, pokud někdo způsobí škodu v krajiní nouzi. Za tu jsou považovány mimořádné situace, při kterých dochází k přímému ohrožení života či majetku.

Pokud například někdo při hašení požáru ve svém bytě vytopí i sousední byty, nebude pravděpodobně povinen hradit takto způsobenou škodu.

Ani toto pravidlo však neplatí beze zbytku. Neuplatní se například, pokud by uvedená osoba vyvolala požár sama nebo měla zjevně možnost nebezpečí zažehnat šetrnějšími způsoby.

Víte, že?

Za krajní nouzi jsou považovány mimořádné situace, při kterých dochází k přímému ohrožení života či majetku.

Omluvitelné vzrušení mysli

Pro toho, kdo se ocitá v krajní nouzi nebo je nucen se bránit, je zpravidla velice obtížné určit, jak intenzivnímu nebezpečí skutečně čelí. NOZ z tohoto důvodu výslovně uvádí, že při posuzování jednotlivých případů krajní nouze a nutné obrany je třeba přihlídnout k tzv. omluvitelnému vzrušení mysli.

Pokud osoba při hašení požáru vytopí okolní byty, ačkoli by stačilo oheň udusit přikrývkou, lze toto jednání za určitých okolností omluvit strachem osoby, tedy jejím omluvitelným vzrušením mysli.

Způsob náhrady škody

Pokud někdo způsobí jinému škodu, může po něm poškozený požadovat, aby buď uvedl poškozenou věc do původního stavu, nebo aby ji nahradil v penězích.

Dosavadní OZ upřednostňuje především peněžitou náhradu škody. Uvedení do předešlého stavu umožňuje pouze v tom případě, že o to poškozený sám požádá a soud zároveň shledá tento požadavek za účelný. Peněžitá náhrada přitom může být v mnoha případech pro poškozeného nevhodná.

Pokud někdo poškodí jinému plot, výše peněžité náhrady bude zpravidla mizivá. Výhodnější by pro poškozeného bylo, aby mu škůdce plot uvedl do původního stavu a on se tak nemusel opravou vůbec zabývat.

NOZ preferuje náhradu škody uvedením do původního stavu. Zároveň však umožňuje, aby si poškozený místo této formy zvolil náhradu peněžitou. Soud jeho volbu přitom nebude nijak posuzovat a zasáhne proti ní pouze ve zcela výjimečných případech. Například pokud by poškozený svou volbou sledoval šikanu škůdce.

Výše náhrady škody

Jak již bylo uvedeno, výše náhrady škody v sobě zahrnuje nejenom skutečnou škodu, ale i ušlý zisk.

NOZ nově výslovně uvádí, že kromě obvyklé ceny věci, kterou má v době poškození, musí být zohledněny i účelně vynaložené náklady, které musely být k obnovení funkčnosti věci vynaloženy. Toto ustanovení směřuje proti relativně časté praxi, kdy škůdce sice nechá poškozenou věc opravit, ovšem poté požaduje uhrazení částky, o kterou se hodnota věci díky opravě zvýšila. To již možné nebude.

Pokud například někdo jinému poškodí na vozidle zrezivělý blatník a při opravě ho nechá nahradit blatníkem novějším (jelikož ve stejném stavu ho není možné sehnat), nebude oprávněn požadovat cenu, která převyšuje hodnotu blatníku původního.

Nemožnost určit výši škody

V některých případech není možné přesně určit výši utrpěné škody. NOZ z tohoto důvodu výslovně umožňuje, aby v takových případech soud určil výši škody podle spravedlivého zvážení všech okolností konkrétního případu.

Věc zvláštní obliby

Některé věci mají pro lidi jen těžko nahraditelnou hodnotu.

Pokud někdo rozbije svému sousedovi sekačku, škodu může relativně snadno napravit zakoupením sekačky nové. Pokud mu však porazí strom, který soused zasadil v den narození svého prvního syna, pouhým zaplacením stromu nového újma kompenzována nebude.

NOZ pro obdobné případy zavádí koncept tzv. věci zvláštní oblíbenosti. Za tu může být považována jakákoli věc, která má pro poškozeného zvláštní význam – např. snubní prstýnek, památná fotografie rodičů apod. Pokud někdo tuto věc jinému svévolně či škodolibě poškodí, může soud nově určit vyšší náhrady nejenom dle tržní hodnoty věci, ale i dle osobního významu, který jí poškozený přikládá.

Náhrada při poranění zvířete

V rámci systému soukromého práva přiznává NOZ zvířatům zvláštní postavení. Obecná ustanovení o věcech na ně bude tak možné použít pouze do té míry, která neodporuje jejich povaze smysly nadaných živých tvorů.

S tím souvisí způsob určení výše náhrady za poranění zvířete. Dle NOZ musí škůdce nahradit všechny účelně vynaložené náklady spojené s péčí o zraněné zvířete, a to i tehdy, když podstatně převyšují cenu zvířete. Náklady nesmí být však vyšší, než jaké by vynaložil rozumný chovatel v postavení poškozeného.

Pokud někdo jinému poranil psa voříška, měl by zaplatit jeho drahou operaci bez ohledu na to, že zdaleka převyšuje jeho reálnou cenu. Pokud by však operace byla zjevně nadbytečná, škůdce ji hradit nemusí.

Nemajetková újma

Za nemajetkovou újmu je v obecném pojetí možné považovat újmu způsobenou protiprávním jednáním, která pro poškozeného neznamená přímou ztrátu na majetku. Typicky se jedná o zásah do zdraví, cti, soukromí osoby apod.

Následky této újmy bývají zpravidla velice závažné a v konečném důsledku se mohou projevit i v majetkových poměrech poškozeného.

Pokud je obchodní společnost neprávem obviněna ze šíření zákazníkům, nemusí přijít pouze o svou dobrou pověst, ale v konečném důsledku i o své zákazníky, a tedy i zisk.

Zadostiučinění

Náhrada nemajetkové újmy se poskytuje formou tzv. zadostiučinění. To může mít celou řadu podob.

Zatímco dosavadní OZ neuvádí, jakým způsobem má být konkrétní podoba určena, NOZ upřednostňuje náhradu v penězích. Jiná forma zadostiučinění (např. omluva) může být poskytnuta pouze, pokud jsou pro to dostatečné důvody.

Víte, že?

NOZ bere zřetel, zda byla újma způsobena použitím lsti či pohrůžky.

Pokud například noviny zveřejní na titulní straně lživé informace způsobilé přivodit dotčené osobě nemajetkovou újmu, neměla by být zadostiučiněním pouhá omluva na posledních stranách novin, ale kupříkladu omluva zveřejněná též na titulní straně.

V této souvislosti NOZ dále uvádí, že při určování způsobu a výše zadostiučinění musí být brán zřetel i na další okolnosti, např.: zda byla újma způsobena použitím lsti či pohrůžky, zda byly účinky újmy násobeny uváděním ve veřejnou známost či zda byl poškozený diskriminován z důvodu svého pohlaví, etnického původu apod. V těchto případech musí být výše zadostiučinění úměrně zvýšena.

Nově je též výslovně ustanoveno, že náhradu nemajetkové újmy mohou za určitých okolností požadovat nejenom přímo dotčené osoby, ale i osoby pociťující újmu jako osobní neštěstí, které nelze jinak odčinit.

Pokud například někdo někoho pomluví, mohou náhradu nemajetkové újmy požadovat i příbuzní poškozeného.

Náhrady při ublížení na zdraví a usmrcení

Ublížení na zdraví a usmrcení představují zvláštní formu nemajetkové újmy.

Vzhledem k tomu, že se jedná o závažnou (ne-li nejzávažnější) formu nemajetkové újmy, je jí v zákoně tradičně věnována nadstandardní pozornost.

Nejvýraznější změnou, kterou NOZ v této oblasti přináší, je zrušení paušálních ohodnocení náhrady za ublížení na zdraví či usmrcení.

Dle dosavadní právní úpravy jsou maximální hodnoty náhrad při ublížení na zdraví stanoveny závazně vyhláškou Ministerstva zdravotnictví. To značně znesnadňuje přizpůsobení výše náhrady konkrétním okolnostem jednotlivých případů. Částky, které mohou být dle této vyhlášky maximálně poskytnuty, jsou navíc silně podhodnocené.

Příklady dosavadní maximální výše náhrad

Zlomenina dolní čelisti	2 400 Kč
Těžký otřes mozku	7 200 Kč
Ztráta dolní končetiny	240 000 Kč
Amputace zevních pohl. orgánů	240 000 Kč
Ztráta sluchu	360 000 Kč

* Částky mohou být zvýšeny pouze za zcela mimořádných okolností.

NOZ se s takto formalistickým pojetím náhrady neztotožňuje, neboť soukromý život je příliš variabilní na to, aby ho šlo vystihnout jedním sazebníkem.

Dle NOZ bude možné, aby soud určil výši náhrady dle svého vlastního uvážení a s ohledem na všechny okolnosti případu. Díky tomu bude například moci výši náhrady přizpůsobit tomu, zda o dolní končetinu přišel programátor či nadějný sportovec, zda poškozenému bylo 15, nebo 50 let apod.

Ublížení na zdraví vs. škoda na zdraví

Dosavadní OZ nepřesně používá pojem „škoda na zdraví“. NOZ tento pojem nahrazuje termínem „ublížení na zdraví“. Pojem škoda pak používá výhradně pro majetkovou újmu.

Smluvní omezení povinnosti k náhradě škody a nemajetkové újmy

Dosavadní OZ neumožňuje, aby se osoba vzdala práva, které jí má vzniknout teprve v budoucnu. Nelze se tedy dopředu vzdát ani práva na náhradu škody či nemajetkové újmy.

Pokud například někdo žádá na druhém, aby mu na zahradě porazil strom, nemohou se tyto strany dohodnout na vyloučení možnosti požadovat náhradu škody, pokud by při kácení vznikla nějaká škoda.

NOZ v souvislosti s celkovým zvyšováním smluvní volnosti tento typ dohod již nezakazuje.

Smluvní limitace náhrady újmy však nebude neomezená. Například nebude možné vyloučit povinnost nahradit újmu způsobenou úmyslně či z hrubé nedbalosti. Přihlížet se nebude ani k ujednáním, která předem omezí práva spotřebitele či jiné slabší strany na náhradu újmy. Možné samozřejmě nebude, aby se někdo vzdal práva na náhradu újmy způsobené na svých přirozených právech (například zdraví či životě).

Spotřebitel vs. slabší strana

Za spotřebitele se považuje každý člověk, který mimo rámec své podnikatelské činnosti jedná s podnikatelem. Slabší stranou může být nejenom člověk, ale i právnická osoba, která vůči podnikateli v hospodářském styku vystupuje mimo souvislost s vlastním podnikáním.

Oznámení

V praxi působí relativně často problémy otázka, jaký význam má oznámení, kterým škůdce ostatní preventivně varuje před možným vznikem újmy.

NOZ výslovně uvádí, že takové oznámení automaticky nevylučuje povinnost škůdce uhradit vzniklou újmu. Nicméně dodává, že toto oznámení je možné považovat za varování před nebezpečím. Vliv na výsledné určení povinnosti hradit škodu tedy může být nepřímý, například s ohledem na posuzování zavinění.

Víte, že?

Pokud na sebe někdo přijal nebezpečí oběti, neznamená to automaticky, že se vzdal práva na náhradu škody.

Pokud na svůj veřejně přístupný pozemek umístí majitel ceduli s textem „Nebezpečí úrazu“, nezbaví ho to povinnosti nahradit újmu, která vlivem špatného stavu pozemku vznikne procházející osobě. Umístění cedule však může mít vliv například na posouzení, zda se chodec sám nechoval nedbale a nepodílel se tak na vzniklé újmě.

Riziko oběti

NOZ nově výslovně ustanovuje, že pokud na sebe někdo přijal nebezpečí oběti, neznamená to automaticky, že se vzdal práva na náhradu škody.

Pokud někdo dobrovolně vběhl do hořícího domu, aby tam zachránil svůj majetek, nezbavuje ho to možnosti požadovat náhradu za ublížení na zdraví po tom, kdo dům zapálil.

Zvláštní případy vzniku škody

Právní úprava zvláštních případů vzniku škody se zaměřuje na skutkově užší okruhy případů specifikovaných většinou podle toho, kým nebo čím byla škoda způsobena (např. škoda způsobená zvířetem), popřípadě na čem byla způsobena (např. škoda na odnesené věci).

Jednotlivé okruhy případů, pro které byla zvláštní úprava zvolena, jsou přitom vybrány tak, aby byly upraveny situace, které se v praxi vyskytují nejčastěji (např. škoda způsobená dopravním prostředkem), nebo které vzbuzují aplikační potíže (např. škoda způsobená několika osobami najednou).

NOZ v tomto ohledu právní úpravu dále rozvíjí a doplňuje o nové skutkové podstaty.

Upraveny dosavadním právem	Nově upraveny NOZ
Škoda způsobená vadou výrobku	Škoda způsobená osobou s nebezpečnými vlastnostmi
Škoda způsobená tím, kdo nemůže posoudit následky svého jednání	Škoda způsobená zvířetem
Škoda způsobená provozem zvláště nebezpečným	Škoda způsobená informací nebo radou
Škoda na odložené věci	Škoda na nemovité věci
Škoda na vnesené věci	
Škoda způsobená několika osobami najednou	
Škoda způsobená dopravním prostředkem	
Škoda způsobená provozní činností	
Škoda na převzaté věci	
Škoda způsobená věcí	

Škoda způsobená zvířetem

Přestože ke vzniku škody způsobené zvířetem dochází v praxi relativně často, nejsou tyto případy v dosavadním OZ výslovně upraveny.

NOZ nově stanoví, že škodu způsobenou zvířetem hradí vždy jeho vlastník. Pokud však svěří zvíře jiné osobě, hradí tato osoba škodu společně s ním. Pouze v případě, že by vlastníkovu zvíře někdo svévolně odebral, hradila by způsobenou škodu tato osoba.

Pokud někoho pokouše pes, může požadovat náhradu újmy na zdraví jak po jeho vlastníkovu, tak po tom, kdo ho měl zrovna na starosti (není-li to tatáž osoba).

Škoda způsobená informací nebo radou

NOZ vychází z předpokladu, že příslušnost k určitému stavu (lékař, advokát apod.) nebo odbornému povolání (stavební technik, automechanik apod.) přináší nejenom určitá privilegia, ale i zodpovědnost.

K ní patří i zodpovědnost za informace a rady, které tyto osoby v rámci své odbornosti poskytují ostatním. Pokud je taková informace poskytnutá za úplatu a způsobí škodu, je poškozený oprávněn požadovat náhradu.

Pokud statik vydá stanovisko, že dům nebude případnou rekonstrukcí ohrožen, může být v případě zřícení domu povinen uhradit škodu, jestliže se ukáže, že ke zřícení došlo v důsledku jeho chybné informace (tj. z nedbalosti).

V ostatních případech (tj. nejedná-li se o odbornou radu za úplatu) vzniká povinnost uhradit škodu způsobenou nesprávnou informací pouze, byla-li takto poskytnuta úmyslně.

Škoda způsobená provozní činností

Za provozní činnost se považuje jakýkoli provoz závodu (např. stavební firmy) či zařízení (např. školy), jejichž účelem je výdělečná činnost.

S každou provozní činností se přirozeně pojí zvýšené riziko vzniku škody. Odpovědnost za její náhradu nesou tradičně provozovatelé, a to bez ohledu na to, zda škodu skutečně zavinili. Zproštění jejich odpovědnosti je za dosavadní úpravy možné pouze v těch případech, kdy škodná událost neměla v provozu vůbec původ, nebo ji způsobil sám poškozený. Není tedy například možné zohlednit, zda mohl provozovatel vzniku škody skutečně předcházet.

Pokud například stavební firma při výkopu poškodí telefonní kabel, bude za vzniklou škodu odpovědná i v případě, že k poškození došlo v místě, kde kabel nebylo možné rozumně předpokládat.

NOZ se v této oblasti snaží najít vyváženější řešení. Zachovává sice odpovědnost provozovatele za nezávislou škodu, rozšiřuje však možnosti jejího zproštění. Dostačujícím důvodem by nově měla být skutečnost, že provozovatel vynaložil veškerou péči, kterou lze rozumně požadovat, aby ke škodě nedošlo.

Stavební firma by tedy neměla být odpovědná za poškození telefonního kabelu, jestliže předem dostatečně prozkoumala nákresy i terén a nic nenasvědčovalo tomu, že by zde telefonní kabel mohl být.

Škoda způsobená provozem zvlášť nebezpečným

Některé druhy provozů vyvolávají takové riziko vzniku škody, že ani při vynaložení veškeré péče není možné rozumně vyloučit její případný vznik. Typicky se jedná o sklady výbušnin, elektrárny, hutě, hlubinné doly apod.

Ačkoliv je úprava zvlášť nebezpečného provozu v dosavadním OZ obsažena, její dopad je nulový, neboť se z velké části překrývá s ustanoveními o běžné provozní činnosti. Pravidla vzniku odpovědnosti za škodu jsou tak de-facto nastavena stejně, ať už osoba provozuje cukrárnu nebo chemickou továrnu.

Víte, že?

Pokud někdo úmyslně podá nesprávnou informaci, může být odpovědný za vzniklou škodu.

NOZ se navrácí ke standardnímu pojetí a u zvlášť nebezpečného provozu zavádí (oproti běžnému provozu) zvláště přísné podmínky.

Provozovatel bude za vznik škody odpovědný bez ohledu na to, zda vynaložil veškerou možnou péči. Zároveň bude odpovědný i za pouhé zvýšení pravděpodobnosti vzniku škody, a to s ohledem na to, v jakém poměru tuto pravděpodobnost zvyšuje.

Pokud například v oblastech, kde je důlní činnost, praská zdivo a omítka na domech o 50 % častěji, než v jiných oblastech, mohou poškození žádat po důlní společnosti uhrazení až 50 % této škody.

Újma za narušení dovolené

Dny dovolené představují pro většinu lidí důležitý zdroj energie potřebné pro zbytek pracovního roku. Pokud se jí rozhodnou trávit v péči cestovní kanceláře, je otázkou, jakým způsobem má být řešena kompenzace v případě, že cestovní kancelář nedostojí svým slibům a svým klientům dovolenou zmaří.

NOZ pro tyto případy po vzoru dalších členských států EU (v rámci transpozice směrnice) zavádí institut tzv. újmy za narušení dovolené. Pokud například cestovní kancelář nedopraví své klienty do požadovaného letoviska, budou po ní moci požadovat nejenom navrácení ceny zájezdu, ale i náhradu újmy za narušení dovolené, tedy určitou formu nemajetkové újmy.

Náhrada této újmy by měla být hrazena zejména v případech, kdy je zájezd zcela zmařen nebo podstatně zkrácen – například pokud rekreanti uvízli několik dní na letišti nebo byli ubytováni v nevyhovujícím hotelu.

Víte, že? Některé druhy provozů vyvolávají takové riziko vzniku škody, že ani při vynaložení veškeré péče není možné rozumně vyloučit její případný vznik.

Neměla by naopak dopadat na banální případy, jako je třeba hodinové zpoždění letu. Stejně tak nebudou cestovní kanceláře povinny hradit újmu vzniklou v důsledku mimořádných situací, které nemohly předpokládat (nepřízeň počasí, požár apod.).

Výše náhrady

Konkrétní výše náhrady bude vždy posuzována podle míry porušení smluvních podmínek ze strany cestovní kanceláře. Zohledněny by přitom měly být i další okolnosti zájezdu, jako například jeho cena, účel či osobní význam pro rekreaanta.

Jinou výši náhrady tak bude mít zmaření třídenního zájezdu do Krkonoš pro jednu osobu, než několikatýdenního zahraničního zájezdu, na který se celá rodina připravovala několik let.

Bezdůvodné obohacení

Ustanovení o bezdůvodném obohacení mají částečně stejný účel jako ustanovení o náhradě újmy, tedy napravit protiprávní stav. Přesto dopadají na jiný okruh případů. O bezdůvodném obohacení můžeme hovořit pouze v případě, že se někdo bez spravedlivého důvodu obohatí na úkor druhého, přičemž k tomu nemusí dojít vlivem protiprávního jednání jako u odpovědnosti za škodu.

Příkladem bezdůvodného obohacení může být, když někdo omylem pošle peníze na cizí bankovní účet.

Dobrá víra obohaceného

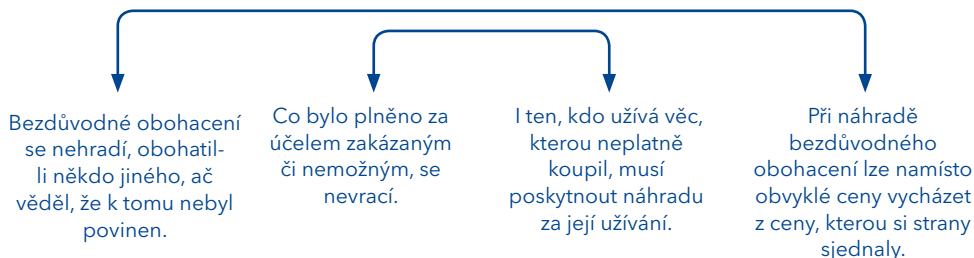
Platí zásada, že ten, kdo se bezdůvodně obohatil, by měl ochuzenému veškerý majetkový prospěch vrátit. Dosavadní OZ v této souvislosti příliš nerozlišuje, zda se jedná o obohaceného v dobré či zlé víře, tedy zda obohacený věděl, že na plnění nemá spravedlivý nárok. I poctivý obohacený tak musí vydat veškerý prospěch, který nabyl, a to bez ohledu na to, zda tímto prospěchem stále disponuje.

NOZ toto pravidlo pozměňuje, když uvádí, že poctivý obohacený musí vrátit prospěch pouze do té výše, v jaké jeho obohacení trvá v době, kdy ho o vrácení požádá ochuzený.

Pokud návštěvníkovi hotelu poskytují v průběhu pobytu omylem zdarma stravu a on se zároveň domnívá, že je zahrnuta v ceně pobytu, nebude mít hotel dle NOZ nárok požadovat její dodatečné uhrazení. Za současné právní úpravy by však tento nárok zřejmě měl.

Další změny

Přechodná ustanovení

Právo na náhradu škody, nemajetkové újmy, popř. bezdůvodného obohacení, které vznikne v době účinnosti OZ, tedy do 31. 12. 2013, se posuzuje podle dosavadního zákoníku.

Pokud však soud bude rozhodovat v této věci až po nabytí účinnosti NOZ (tj. od 1. 1. 2014), může za výjimečných okolností co do nároků na náhradu nemajetkové újmy rozhodnout dle ustanovení NOZ.

Pokud poběží soudní řízení týkající se dopravní nehody z roku 2013 i v roce 2014, musí soud v nárocích na náhradu škody rozhodnout dle dosavadního OZ, avšak co do nároku na náhradu ublížení na zdraví bude moci rozhodnout i dle NOZ.

Více informací o novém občanském zákoníku
naleznete na webových stránkách

<http://obcanskyzakonik.justice.cz>

Kancel

Komise pro aplikaci nové civilní legislativy
při Ministerstvu spravedlnosti ČR

Ministerstvo spravedlnosti

České republiky

Informace v této brožuře vycházejí z platného stavu k 10. 5. 2013.
Grafické zpracování Omega Design, s. r. o.